

DẠY PIANO CHO HỌC SINH TIỂU HỌC THEO SÁCH METHODE ROSE

Phạm Phương Hiền

Email: phuonghientvxq@gmail.com

K18, LL&PPDH Âm nhạc, Trường ĐHSP Nghệ thuật TW

Tóm tắt: Piano là một nhạc cụ có sức biểu cảm phong phú, thể hiện đa dạng các sắc thái tình cảm của con người. Học piano đòi hỏi một lộ trình học có hệ thống kết hợp tài liệu dạy học bài bản để người mới bắt đầu có thể tiếp cận một cách hiệu quả. Trong số những sách dạy học đàn piano phổ biến, Methode Rose đã và đang là sách có phương pháp dạy và học piano hiệu quả được rất nhiều nhà giáo dục âm nhạc tin dùng tại các cơ sở đào tạo âm nhạc phổ thông, các trung tâm âm nhạc trên thế giới và Việt Nam. Trong bài báo này xin được giới thiệu về sách Methode Rose và một số hướng dẫn dạy học đàn piano theo cuốn sách này cho học sinh tiểu học

Từ khóa: dạy học piano, sách Methode Rose

TEACHING PIANO TO ELEMENTARY STUDENTS USING THE MÉTHODE ROSE TEXTBOOK

Pham Phuong Hien

Email: phuonghientvxq@gmail.com

K18 - Music Education Theory and Methodology, National University of Arts Education

Abstract: The piano is an instrument with rich expressiveness, capable of conveying a wide range of human emotions. Learning to play the piano requires a systematic learning path combined with well-structured teaching materials to help beginners approach the instrument effectively. Among the popular piano teaching books, Méthode Rose has been recognized as an effective teaching and learning resource, trusted by numerous music educators in general music education institutions and music centers worldwide, including Viet Nam. This article introduces the Méthode Rose textbook and provides some teaching guidelines for using this book to teach piano to elementary students.

Keywords: piano teaching, Méthode Rose textbook

Nhận bài: 09/01/2025

Phản biện: 20/01/2025

Duyệt đăng: 23/01/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Piano là một nhạc cụ có sức biểu cảm phong phú, thể hiện đa dạng các sắc thái tình cảm của con người. Trong cuộc sống hiện đại ngày nay ở nhiều thành phố lớn của nước ta, cây đàn piano được phổ biến khá rộng rãi và được nhiều phụ huynh lựa chọn cho con em theo học để khám phá và phát triển khả năng nghệ thuật âm nhạc. Tuy nhiên, học piano đòi hỏi một lộ trình học có hệ thống kết hợp tài liệu dạy học bài bản để người mới bắt đầu có thể tiếp cận một cách hiệu quả. Trong số những sách dạy học đàn piano phổ biến, Methode Rose đã và đang là sách có phương pháp dạy và học piano hiệu quả được rất nhiều nhà giáo dục âm nhạc tin dùng tại các cơ sở đào tạo âm nhạc phổ thông, các trung tâm âm nhạc trên thế giới và Việt Nam. Bài báo này giới thiệu về sách Methode Rose và một số hướng dẫn dạy học đàn piano theo cuốn sách này cho học sinh tiểu học.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU**2.1. Giới thiệu nội dung cuốn sách Methode Rose**

Methode Rose là sách dạy học đàn piano do nhà sư phạm âm nhạc Ernest Van de Velde biên soạn, có tên đầy đủ là *La Méthode Rose - Première Année de Piano* (tạm dịch: Phương pháp hoa hồng - Năm đầu tiên học Piano). Tại Việt Nam, sách

Methode Rose đã được tái bản nhiều lần với phiên bản của các dịch giả khác nhau, trong số đó, phiên bản được lưu hành rộng rãi và biết đến nhiều nhất hiện nay là của dịch giả Hoàng Dũng và Ngô Ngọc Thắng, do Nxb Đà Nẵng phát hành. Quyển sách này không chỉ phổ biến ở Việt Nam mà còn được sử dụng tại các khóa học nhạc mà nhiều chuyên gia trên thế giới khuyến dùng. Sách đã được biên dịch ra hơn 20 ngôn ngữ khác nhau như tiếng Anh, tiếng Tây Ban Nha, tiếng Bồ Đào Nha, tiếng Nhật, tiếng Việt... và đặc biệt sách được in ra chữ nổi Braille dành cho người khiếm thị.

Methode Rose cung cấp một chương trình học theo phương pháp tiếp cận tuần tự, xây dựng cho người học nền tảng piano từ cơ bản đến nâng cao với 6 trình độ, bắt đầu từ những kiến thức âm nhạc cơ bản được giới thiệu ngắn gọn, dễ hiểu như tư thế, vị trí tay và kí hiệu âm nhạc, dần dần tiến tới các khái niệm và kỹ thuật đàn phát triển phức tạp hơn.

Sách được biên soạn chứa đựng nhiều yếu tố đặc trưng mang đến những giá trị về kỹ thuật và hình tượng âm nhạc nghệ thuật được sắp xếp theo bố cục mang tính khoa học, hình ảnh minh họa đẹp mắt, hướng dẫn về nhạc lý và kỹ thuật một cách chi tiết thông qua các bài tiểu phẩm đơn giản

có tính chất âm nhạc rõ nét. Mỗi bài học được xây dựng dựa trên kiến thức và kỹ năng của bài học trước, các bài tập không quá khó để thực hành theo nhưng cũng không quá dễ để có thể hoàn thành trong một sớm một chiều.

Những đặc điểm trên của cuốn sách Methode Rose góp phần giúp người học phát triển một cách có hệ thống, nắm chắc kiến thức và kỹ thuật đàn piano cơ bản mà không bị quá tải. Đồng thời, người học còn có thể phát triển khả năng vận động não bộ và nâng cao thẩm mỹ về âm nhạc thông qua việc học cách thị tấu với những giai điệu đơn giản cùng hòa âm cổ điển.

Cấu trúc cuốn sách được chia làm 3 phần lớn gồm:

* *Phần mở đầu*: Giới thiệu về lịch sử hình thành của cây đàn piano và sự phát triển cùng vai trò của nó về những nhà soạn nhạc, những bậc thầy nổi tiếng về piano qua các thời kỳ ở châu Âu.

* *Phần nội dung chính*: Đây là phần chính của cuốn sách, gồm các bài học và bài luyện tập thực hành được sắp xếp theo mức độ khó tăng dần, từ trình độ 1 đến trình độ 6 với những hướng dẫn cụ thể giúp người học có những kiến thức cơ bản đầu tiên trong quá trình học đàn piano.

* *Phần bài tập rèn luyện*: Gồm những tác phẩm, trích đoạn tác phẩm piano nổi tiếng của nhiều tác giả như Mozart, Schumann, Brahms... cùng một số ca khúc nước ngoài và Việt Nam được Ngô Ngọc Thắng chuyển soạn sang cho piano diễn tấu. Đây là nội dung chỉ có trong sách Methode Rose được xuất bản bởi Nxb Đà Nẵng do Hoàng Dũng biên dịch và Ngô Ngọc Thắng biên soạn.

Nội dung sách được thiết kế để sử dụng học piano dưới sự hướng dẫn của giáo viên, do đó với đối tượng tự học sẽ gặp đôi chút khó khăn trong việc đọc hiểu về nhạc lý. Sách được xuất bản từ lâu nên phong cách âm nhạc chủ yếu mang màu sắc cổ điển và tập trung sâu vào vấn đề phát triển kỹ thuật ngón tay hơn là cho người học tiếp cận với các thể loại âm nhạc hiện đại mới.

Ở trình độ 1, chủ yếu là giới thiệu kiến thức nhạc đàn cơ bản cùng các bài tập ngắn luyện đàn 5 ngón riêng từng tay: tay phải từ c2 đến g2, g1 đến d2 và tay trái từ c đến g. Từ trình độ 2 trở đi, các bài của sách được bố trí rõ ràng thành hai phần, phần ở các trang bên trái là toàn bộ những bài tập ngắn tựa như etude nhằm mục đích luyện ngón, chuẩn bị về kỹ thuật cho phần bài tiểu phẩm có hình tượng âm nhạc rõ nét được in ở các trang bên phải. Số bài tiểu phẩm trong mỗi trình độ gồm có: 9 bài ở trình độ 2, 8 bài ở trình độ 3 và 12 bài ở trình độ 4. Từ trình độ 1 đến 4 là các bài tập ở các

loại nhịp 2/4, 3/4 và 4/4. Từ trình độ 5 đến 6 là các bài tập ở nhịp 3/8 và 6/8. Kỹ thuật đàn chủ yếu là legato và non-legato.

2.2. Hướng dẫn một số kỹ thuật piano cơ bản cho học sinh tiểu học theo sách Methode Rose

2.2.1. Tuân thủ đúng số ngón tay

Tuân thủ số ngón tay quy định trong các tác phẩm piano không chỉ giúp học sinh làm quen với các yêu cầu kỹ thuật cơ bản mà còn phát triển thói quen chơi đàn khoa học. Các chỉ dẫn về số ngón tay đảm bảo tư thế chuẩn của bàn tay, giảm sai sót trong di chuyển và giúp việc chơi đàn trở nên tự nhiên, trôi chảy hơn. Ngoài ra, điều này còn hỗ trợ học sinh biểu đạt sắc thái âm nhạc một cách hiệu quả.

Quá trình rèn luyện quy tắc số ngón tay cần sự kiên nhẫn và kỷ luật cao từ cả giáo viên và học sinh. Đặc biệt, đối với các em nhỏ chưa quen vừa đàn vừa nhìn bản nhạc, việc tạo thói quen này đòi hỏi phải luyện tập liên tục trong thời gian dài. Giáo viên cần nghiêm khắc nhắc nhở ngay khi học sinh chơi sai ngón và yêu cầu làm lại đến khi đúng mới thôi. Các bài luyện ngón cơ bản với giai điệu và tiết tấu đơn giản là công cụ hữu ích giúp học sinh xây dựng thói quen tuân thủ ngón tay, đảm bảo sự di chuyển linh hoạt và chuẩn xác trong mọi tình huống. Khi ngón tay di chuyển chính xác, học sinh có thể tập trung hơn vào việc biểu đạt ý nghĩa âm nhạc, đặc biệt là ở những đoạn nhạc khó. Dần dần những kỹ năng này sẽ giúp học sinh biết cách tự xếp ngón tay phù hợp để có thể đàn các tác phẩm không có chỉ dẫn ngón tay, từ đó phát triển năng lực đàn và tự tin hơn khi biểu diễn.

2.2.2. Chơi đàn đều nhịp và đàn đúng tốc độ yêu cầu

Luyện ngón đều nhịp và đàn đúng tốc độ của tác phẩm piano là một thách thức lớn đối với người học piano, đặc biệt là học sinh từ 6 - 8 tuổi. Để thực hiện điều này, học sinh cần dành nhiều thời gian luyện tập, nắm vững các kỹ thuật/ thao tác ngón cơ bản như nhấn, giữ, nhấn phím, đồng thời biết cách điều tiết lực ngón tay và chuyển động cơ khớp linh hoạt.

Việc luyện tập cần bắt đầu từ tốc độ chậm, đảm bảo độ chính xác cao hơn khi sử dụng máy đếm nhịp (metronome) để giữ nhịp ổn định. Nếu không có máy đếm nhịp, giáo viên hướng dẫn học sinh vừa đếm lớn tiếng số phách, vừa đập phách bằng chân khi tay đàn theo. Đếm nhịp lớn tiếng thật chậm, chắc, đều và liên tục không nghỉ trong quá trình học là những bước tiến vững chắc để học sinh dần dần được đều nhịp và đúng tốc độ.

2.2.3. Luyện kỹ thuật legato

Legato trong tiếng Ý có nghĩa là “liền mạch”, là thuật ngữ được sử dụng phổ biến trong âm nhạc để chỉ kỹ thuật tạo ra âm thanh liền tiếng, không bị ngắt quãng.

Theo sách Methode Rose, học sinh được làm quen với việc thực hành kỹ thuật legato ngay từ những bài luyện ngón đầu ở trình độ 2 và được sử dụng ở hầu hết các bài tiểu phẩm trong sách. Giáo viên làm mẫu cho học sinh quan sát, sau đó hướng dẫn các em thực hành đàn 5 ngón liền bậc riêng từng tay. Học sinh chú ý để các âm thanh được vang lên liên tục thì chỉ nhắc ngón này lên sau khi đã bấm ngón kia xuống, từng ngón nhấn sát và đàn thật sâu vào các phím.

Kỹ thuật legato thường được áp dụng cho các câu nhạc có dấu luyến. Khi ký hiệu dấu luyến kết thúc, cổ tay cuộn và nhắc nhẹ hướng về phía trước để kéo ngón lên tự nhiên, tạo âm thanh vang tròn tiếng, tránh nhắc ngón luôn sẽ khiến âm thanh thô, cứng do bị ngắt đột ngột. Sau đó, để đàn câu nhạc tiếp theo cần thả rơi cổ tay theo trọng lực và bấm thẳng ngón lên phím đàn.

2.2.4. Luyện kỹ thuật non-legato

Ngược lại với legato, kỹ thuật non-legato có nghĩa là không liền tiếng. Khi bấm trên phím đàn từ nốt này sang nốt kia phải nhắc ngón tay ở nốt trước rồi mới bấm nốt sau. Kỹ thuật này yêu cầu tiếng đàn rõ ràng, mạnh mẽ, phù hợp với việc làm quen đàn của học sinh, giúp các em luyện tập thả lỏng tay, luyện tách biệt độc lập các khớp ngón và củng cố lực ở đầu ngón tay.

Kỹ thuật non-legato không phải là nội dung chính trong sách Methode Rose mà chỉ xuất hiện trong các bài tiểu phẩm để phát triển mở rộng kỹ thuật sau khi học sinh đã biết cách cuộn - thả cổ tay với dấu luyến. Tuy nhiên, giáo viên vẫn cần làm mẫu và cho học sinh luyện tập kỹ thuật đúng cách, hướng dẫn học sinh tập sao cho cánh tay chuyển động mềm mại, cổ tay cuộn lên và thả rơi tự do khi ngón tay bấm phím đàn từng nốt với tốc độ chậm để học cách điều khiển lực từ cánh tay tới

ngón tay. Nếu các em làm nhanh, làm ẩu sẽ khiến cho việc học không hiệu quả mà còn dễ dẫn đến những chấn thương không mong muốn.

2.2.5. Luyện phối hợp kỹ thuật legato và non-legato

Việc phối hợp kỹ thuật legato và non-legato giúp học sinh nâng cao khả năng kiểm soát âm thanh, thể hiện cảm xúc đa dạng và phù hợp với từng phong cách âm nhạc. Trong khi legato tạo sự mượt mà, trữ tình, thì non-legato làm âm thanh gãy gọn, rõ ràng, thường dùng trong các đoạn nhạc vui tươi hoặc nhịp nhàng. Sự kết hợp này không chỉ giúp phát triển kỹ thuật ngón tay hoạt động độc lập, linh hoạt mà học sinh còn học cách tư duy, phân biệt các lớp âm thanh giữa giai điệu chính và phần đệm, đồng thời tạo sự tương phản thú vị trong các bài nhạc phẩm.

III. KẾT LUẬN

Nhìn chung, giáo trình Methode Rose đã nghiên cứu và xây dựng được một hệ thống kiến thức vừa phải, có tính khoa học cao phù hợp với tâm lý và khả năng tiếp thu của học sinh lứa tuổi tiểu học. Với những bài học phong phú có tính nền tảng đi từ dễ đến khó, cuốn sách giúp học sinh dễ dàng tiếp cận, hình thành kỹ năng đọc nốt và chơi đàn tương đối hoàn thiện, tạo tiền đề vững chắc cho việc phát triển năng lực học đàn ở các giai đoạn sau. Cuốn sách này dành cho những người mới bắt đầu học đàn piano nên rất chú trọng tới việc thực hiện những kỹ thuật cơ bản một cách chuẩn mực nhất, từ tuân thủ số ngón tay, tư thế vị trí đặt tay, cách tập đàn đúng nhịp và đúng tốc độ cho đến các kỹ thuật đặc thù giúp ngón tay bấm phím đàn độc lập và linh hoạt như legato, non-legato, luyện ngón cách quãng...

Việc thực hiện đúng các phương pháp dạy và học đàn piano theo sách Methode Rose ngay từ thời điểm học đàn ban đầu rất cần thiết. Điều này không chỉ giúp học sinh tiểu học rèn luyện kỹ năng cơ bản mà còn phát triển kỹ năng cảm thụ, sáng tạo và tư duy âm nhạc của học sinh, góp phần định hướng rõ ràng cho quá trình phát triển khả năng học để chơi đàn lâu dài cho các em.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Thái Thị Liên (chủ biên, 2004), *Phương pháp dạy đàn piano*, Nxb âm nhạc, Hà Nội.
 Nguyễn Thị Tố Mai (2024, tái bản lần thứ nhất), *Giáo trình Phương pháp dạy học âm nhạc theo phát triển năng lực*, lưu hành nội bộ Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật TW, Hà Nội.
 Phan Trọng Ngọ (2005), *Bài tập và nghiên cứu để dạy học đàn Piano*, Nxb Thành phố Hồ Chí Minh.
 Ernest Van de Velde (2008), *Methode Rose Première année de piano*, Hoàng Dũng và Ngô Ngọc Thắng dịch và chú giải, Nxb Đà Nẵng.